

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN ONDERZOEK NAAR KWALITEITSVERBETERING

A.H. Gerhardschool

Plaats : Amsterdam
BRIN nummer : 20YC|OKE 01|SO
Onderzoeksnummer : 273481
Datum onderzoek : 13 februari 2014
Datum vaststelling : 22 april 2014

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	BEVINDINGEN	7
3	TOEZICHTARRANGEMENT	15

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs voerde op 13 februari 2014 een onderzoek uit op de A.H. Gerhardschool om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs en over de naleving van wet- en regelgeving.

De school verzorgt speciaal onderwijs aan kinderen in de leeftijd van 4 tot 13 jaar met ernstige gedragsproblemen.

Toezichtkader

De inspectie baseert zich bij het onderzoek op het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2012. Dit toezichtkader bevat een waarderingskader voor het speciaal onderwijs en een waarderingskader voor het voortgezet speciaal onderwijs.

In haar jaarwerkplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zij onderzoekt.

Meer informatie over het jaarwerkplan en het nieuwe toezichtkader voor (voortgezet) speciaal onderwijs is te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Aanleiding

Op 31 mei 2012 voerde de inspectie een kwaliteitsonderzoek uit, waarbij zij tekortkomingen vaststelde in alle kwaliteitsaspecten, met uitzondering van het (ortho)pedagogisch handelen en het schoolklimaat. De bevindingen van dat onderzoek staan beschreven in het inspectierapport dat op 13 juli 2012 is vastgesteld. De inspectie beoordeelde de kwaliteit van het onderwijs toen als zwak en intensiverde zij haar toezicht.

Volgens afspraak met het bestuur zou de inspectie rond de zomer van 2013 een onderzoek naar kwaliteitsverbetering uitvoeren. Het bestuur heeft bij de inspectie bij brief van 20 maart 2013 uitstel gevraagd voor dit onderzoek. Naar aanleiding daarvan heeft de inspectie op 2 april 2013 een voortgangsgesprek gevoerd om te zien welke ontwikkelingen er op de school waren. De inspectie heeft vervolgens met het bestuur afgesproken om in februari 2014 het afsluitende onderzoek naar kwaliteitsverbetering uit te voeren. Huidig rapport van bevindingen is hiervan een weergave.

Onderzoeksopzet

De inspectie beoordeelt indicator 8.9 op dit moment niet. Deze luidt: 'De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.' In schooljaar

2013/2014 voert de inspectie een pilot uit, waarbij zij dit onderdeel van de kwaliteitszorg meeneemt in een bredere beoordeling van de sociale kwaliteit van scholen.

Deze rapportage is gebaseerd op:

- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
- Analyse van documenten die de school aan de inspectie toestuurde en die zicht bieden op de ontwikkelingen van de school.
- Onderzoek op locatie waarbij de inspectie:
  - dossiers, waaronder ontwikkelingsperspectieven, bestudeerde en beoordeelde;
  - gesprekken voerde met de directie, de commissie voor de begeleiding, enkele leerlingen en een delegatie van leraren;
  - de onderwijspraktijk observeerde in zes groepen.

Na afloop van het onderzoek besprak de inspectie de bevindingen en conclusie met de directie en de bestuurder.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek op het gebied van de onderwijskwaliteit en de wettelijke voorschriften. Daarna volgt een beschouwing waarin de inspectie de tekortkomingen toelicht en de schoolontwikkeling waar mogelijk in samenhang beschrijft. Hoofdstuk 3 bevat het toezichtarrangement.

2 BEVINDINGEN

2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel vermeldt de inspectie welke indicatoren zij bij dit onderzoek heeft betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige Waarderingskader speciaal onderwijs 2012. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de school de desbetreffende indicator heeft gerealiseerd. De inspectie onderzocht daarnaast of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

De normindicatoren zijn gemarkeerd met een asterisk (*).

Kwaliteitsaspect 1 De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.		1	2	3	4	5
1.1	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor leerresultaten.					•
1.2	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor sociale opbrengsten.					•
1.3	De gerealiseerde uitstroombestemmingen van de leerlingen liggen ten minste op het niveau van de landelijke standaarden voor opbrengsten.					•
1.4	De school voldoet aan de landelijke standaard voor bestendinging.					•

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.1*	De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling binnen zes weken een ontwikkelingsperspectief vast.		•		
2.2*	De school gebruikt een samenhangend systeem van (waar mogelijk genormeerde) instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.3*	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.		•		
2.4*	De school voert het onderwijs en de ondersteuning planmatig uit.		•		
2.5	De school kent structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingenniveau haar eigen kerntaak overschrijden.		•		

Kwaliteitsaspect 3 De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.		1	2	3	4
3.1*	Bij de aangeboden leerinhouden op het gebied van Nederlandse taal en rekenen/wiskunde biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
3.2	Bij de aangeboden leerinhouden op de leergebied overstijgende vormingsgebieden biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
3.3*	Het leerstofaanbod van de leerroute sluit aan op de uitstroombestemming.			•	
3.4	De leerinhouden voorzien in een doorgaande lijn.			•	

Kwaliteitsaspect 4 De leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.		1	2	3	4
4.1	De school maakt per leerroute een beredeneerde keuze voor de inzet van de beschikbare onderwijstijd.			•	
4.2*	De leraren zetten de geplande onderwijstijd doelgericht in.			•	
4.3	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.1	De ouders tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.			•	
5.2*	De school heeft een veilige leer- en werksituatie voor zowel de leerlingen als het personeel.			•	
5.3	De leerlingen gaan op een respectvolle manier met elkaar en anderen om.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.4	De leraren gaan op een respectvolle manier om met de leerlingen.			•	
5.5	De inrichting van het gebouw en de lesruimten getuigen van een veilige en inspirerende leer- en werkomgeving.				•

Kwaliteitsaspect 6 De leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteiten efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.		1	2	3	4
6.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.			•	
6.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			•	
6.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			•	

Kwaliteitsaspect 7 De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking, onderwijstijd en aanpak af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		1	2	3	4
7.1	De leraren stemmen binnen de leerroute de aangeboden leerinhouden af op de onderwijsbehoeften van leerlingen.			•	
7.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in instructiebehoeften van leerlingen.		•		
7.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op de verschillen in verwerkingsbehoeften van leerlingen.		•		
7.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in behoefte aan leertijd van leerlingen.		•		
7.5*	De leraren stemmen hun (ortho)pedagogisch handelen af op (problematisch) gedrag van leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
8.2*	De school evalueert jaarlijks de leerresultaten van de leerlingen.			•	
8.3	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen op de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden.			•	
8.4	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.			•	
8.5	De school evalueert regelmatig de onderwijsondersteuning.			•	
8.6	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.7	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.			•	
8.8	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.			•	

Kwaliteitsaspect 9 De voorwaarden voor zorg voor de kwaliteit zijn aanwezig.		1	2	3	4
9.1	De schoolleiding stuurt de schoolontwikkeling inclusief de kwaliteitszorg aan.				•
9.2	De kwaliteitszorg is verbonden met de visie op leren en onderwijzen en de leerlingenzorg zoals geformuleerd in het schoolplan.			•	
9.3	De schoolleiding zorgt voor een professionele cultuur.			•	
9.4	Bij de zorg voor kwaliteit zijn personeel, directie, leerlingen, ouders en bestuur betrokken.			•	

E. Naleving wet- en regelgeving		Voldoende	Onvoldoende
N.1	Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de verplichte onderdelen (WEC, art. 27 en 22).	•	
N.2	Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de verplichte onderdelen (WEC, art. 27 en 21).	•	
N.3	De geplande onderwijstijd voldoet aan de wettelijke vereisten (WEC, art. 11).	•	

2.2 **Beschouwing**

Algemeen beeld

De A.H. Gerhardschool heeft een jong, leergierig en hardwerkend team. De school heeft de afgelopen periode te maken gehad met een wisseling van directeur. Daarnaast heeft zij te kampen met enkele langdurig zieken, waardoor men extra stappen heeft moeten zetten met minder mensen om de ontwikkeling door te maken die nodig was. Met ondersteuning vanuit het eigen bestuur, de ced-groep en de kwaliteitsaanpak basisonderwijs Amsterdam (kba) is het de school gelukt om de onderwijskwaliteit weer naar het basisniveau te tillen. Vooral op het terrein van de kwaliteitszorg zijn grote stappen gezet. Hierdoor is de school in staat om haar eigen kwaliteit vast te stellen, deze verder te laten groeien en te borgen. Het ontwikkelproces is daardoor minder kwetsbaar. Wat betreft het onderwijsleerproces heeft de school haar kwaliteit weten vast te houden en verder uitgebouwd. Verdere ontwikkeling is nodig wat betreft de afstemming in instructie, verwerking en onderwijstijd.

Door de veranderingen op het gebied van leerlingenzorg, waarbij het ontwikkelingsperspectief nu leidend is, is het beeld op dit terrein weinig gewijzigd ten opzichte van het onderzoek in 2012. Dat neemt niet weg dat de school ook op dit gebied grote ontwikkelingen heeft doorgemaakt.

De inspectie stelt een tekortkoming vast in het naleven van de wettelijke voorschriften. Het betreft het lesgeven door een onderwijsassistent die niet in het bezit is van een onderwijsbevoegdheid.

Toelichting

Opbrengsten

De inspectie beoordeelt de opbrengsten niet vanwege het ontbreken van een landelijke normering.

Leerlingenzorg

De inspectie beoordeelt vrijwel alle indicatoren die behoren tot de leerlingenzorg als onvoldoende ondanks dat de school wel de overstap maakte naar het werken met ontwikkelingsperspectieven. De indruk kan hierdoor ontstaan dat de school weinig ontwikkeling op dit terrein heeft doorgemaakt. Dit is echter zeker niet het geval. De school heeft alle elementen binnen handbereik, maar zal nog de juiste relaties moeten leggen tussen de diverse onderdelen om de kwaliteit te verhogen.

Voor alle leerlingen is een ontwikkelingsperspectief opgesteld, maar dit is nog onvoldoende functioneel om de desbetreffende indicator (2.1) als voldoende te kunnen beoordelen. In het ontwikkelingsperspectief zijn diverse onderzoeksgegevens opgenomen. Ook worden de toetsscores op zowel cognitief als sociaal en emotioneel gebied meegenomen. De school kiest ervoor om uit te gaan van de volgende leerlijnen: leerlijn 0.5 (uitstroom praktijkonderwijs), leerlijn 0.75 (uitstroom vmbo-basis of -kader) en leerlijn 1.0 (uitstroom vmbo-theoretische leerweg of hoger). Het uitgangspunt hierbij is dat iedere leerling tot midden groep 6 binnen de leerlijn 1.0 onderwijs krijgt met als uitstroomniveau vmbo. Vanaf groep 4 worden leerlingen in een leerlijn ingedeeld wat betreft de vier kernvakken, maar dit leidt dan niet tot een meer specifiek uitstroomniveau. De school neemt het uitstroomniveau pas op in het ontwikkelingsperspectief vanaf midden groep 6. De school kan de komende tijd nagaan of dit al op een eerder moment mogelijk is. Daarnaast dient de school het uitstroomniveau van een betere onderbouwing te voorzien. De school vat onvoldoende samen hoe men tot een perspectief is gekomen, welke belemmerende en bevorderende factoren daaraan bijgedragen hebben en welke gevolgen dit heeft voor de leerling. Een element dat de inspectie eveneens mist is de afweging of de leerling (tussentijds) kan uitstromen naar het regulier onderwijs of dat speciaal onderwijs nodig blijft. Bovendien blijkt dat de toelichting op het ontwikkelingsperspectief meestal dateert van december 2012. Dit wekt de suggestie dat men niet jaarlijks vaststelt of de leerling zich ontwikkelt conform het perspectief (indicator 2.3). De keuzes die de school maakt naar aanleiding van het wel of niet behalen van het perspectief kan de inspectie niet terugvinden.

De school maakt gebruik van dagplanningen en arrangementskaarten voor de concretisering van de doelen uit het individuele ontwikkelingsperspectief in de lessen. Deze kaarten bevinden zich deels nog in de ontwikkel- en implementatiefase. Wat op de kaarten ontbreekt is wat specifiek nodig is voor individuele leerlingen om op hun leerlijn te blijven. De dagplanningen sluiten nog niet volledig op de kaarten aan. Een voorbeeld is dat zowel de leraren als leden van de commissie voor de begeleiding aangeven dat tijdens het 'leren leren' extra aandacht aan bepaalde leerlingen wordt besteed. Dit is echter niet zichtbaar in de dagplanningen en arrangementskaarten. Om deze redenen laat de planmatigheid van het onderwijs en de ondersteuning nog te wensen over (indicator 2.4).

De school werkt samen met een aantal instellingen voor jeugdhulpverlening, waaronder de Bascule. De schoolmaatschappelijk werkende die verbonden is aan

de A.H. Gerhardschool onderhoudt deze externe contacten. Een voorbeeld van samenwerking is de SO-poli die binnen de A.H. Gerhardschool is opgericht. Onder onderwijstijd worden daar leerlingen begeleid die belemmeringen ervaren in de leervoorwaardelijke sfeer. Ondanks dergelijke mooie initiatieven beoordeelt de inspectie indicator 2.5 over structurele samenwerking met ketenpartners als onvoldoende vanwege het ontbreken van dergelijke informatie in de ontwikkelingsperspectieven of een ander document. Wanneer een leerling behandeling nodig heeft dan is het van belang te vermelden wanneer deze behandeling plaatsvindt, met welk doel, voor welke periode en welke gevolgen dit heeft voor het te bereiken perspectief en het aanbod.

Onderwijsleerproces

De inspectie beoordeelt het onderwijsleerproces vrijwel geheel als voldoende. Het aanbod sluit aan bij de schoolpopulatie, zowel op cognitief als sociaal en emotioneel gebied. De school plant voldoende onderwijstijd en benut deze efficiënt en doelgericht. Het werken volgens het activerende directe instructiemodel en de groeps- en individueel gerichte pedagogische aanpak is voldoende zichtbaar binnen de groepen en draagt bij aan een rustig en prettig leerklimaat. Ondanks de cluster 4-populatie ademt de school rust waarbij de lokalen uitnodigend en als rijke leeromgeving zijn ingericht.

Verdere ontwikkeling is nodig op het gebied van de afstemming van het onderwijs op verschillen tussen leerlingen. De huidige groepsindeling leidt tot drie leerniveaus binnen één groep. Binnen deze drie leerniveaus is geen sprake van individuele afstemming wat betreft instructie, verwerking of de onderwijstijd. Deze individuele afstemming zou plaatsvinden tijdens 'leren leren'. Dergelijke informatie treft de inspectie niet aan in de aanwezige documenten en zag zij niet terug in de lessen. Met de doorontwikkeling van de arrangementskaarten is het wellicht in de toekomst wel mogelijk om de individuele momenten van afstemming zichtbaar vorm te geven.

Kwaliteitszorg en voorwaarden voor kwaliteitszorg

De A.H. Gerhardschool voldoet aan de voorwaarden voor kwaliteitszorg. De schoolleiding stuurt deze ontwikkeling aan, aangevuld door een sterke bovenschoolse betrokkenheid. Er is sprake van een professionele schoolcultuur en bij de zorg voor kwaliteit zijn meerdere partijen betrokken.

In tegenstelling tot de situatie in mei 2012 is er nu wel sprake van een systeem van kwaliteitszorg binnen de A.H. Gerhardschool. Regelmatig vindt er een analyse van de kenmerken van de leerlingenpopulatie plaats waardoor de school zicht heeft op de onderwijsbehoeften van haar populatie. Daarnaast evalueert de

school haar leerresultaten op cognitief en sociaal en emotioneel gebied aan de hand van de opgestelde schoolstandaarden. Dit schooljaar wordt de kwaliteitskaart leerlingenzorg afgenomen. Jaarlijks komt een andere kaart aan bod, waardoor dit een terugkerend element is van het evaluatieproces. Om de gerealiseerde kwaliteit vast te stellen en gemaakte afspraken te controleren, maakt de school onder andere gebruik van interne audits, lesbezoeken met kijkwijzers en het kba-traject. Ook vindt er uitwisseling tussen directeuren plaats over sterke of ontwikkelpunten.

Naleving van wet- en regelgeving

De inspectie stelt een tekortkoming in de naleving van wet- en regelgeving vast. Tijdens haar onderzoek naar kwaliteitsverbetering werd er lesgegeven door een onderwijsassistent die niet beschikt over de benodigde onderwijskundige of pedagogische diploma's om het onderwijs te kunnen verzorgen aan een groep leerlingen. De directeur en het bestuur geven aan dat deze situatie is ontstaan door langdurige ziekte van een leraar. De onderwijsassistent wordt begeleid door de teamleider bovenbouw. Deze begeleiding bestaat uit het bepalen van het lesprogramma. Ondanks de 'lastige' omstandigheden waarmee de school te kampen heeft, is het wettelijk niet toegestaan om de lessen op deze manier te verzorgen en zal per direct een andere oplossing gezocht moeten worden. Overigens heeft de inspectie meerdere lessituaties aangetroffen waarbij de onderwijsassistent een (te) grote verantwoordelijkheid draagt. Het is in die gevallen van belang dat de verantwoordelijke leraar naast het bepalen van het lesaanbod, de voortgang van de lessen regelmatig bekijkt en bespreekt en de groep die les krijgt van de leraar of de onderwijsassistent laat rouleren.

3 TOEZICHTARRANGEMENT

Kwaliteit

De Inspectie van het Onderwijs kent aan de A.H. Gerhardschool het basisarrangement toe. Dit betekent dat de inspectie op dit moment geen reden heeft om het toezicht te intensiveren. Het basistoezicht bestaat uit een jaarlijkse risicoanalyse en eventueel een themaonderzoek of een vierjaarlijks bezoek.

Naleving

Er is een tekortkoming in de naleving van wettelijke voorschriften, namelijk het verzorgen van onderwijs door onbevoegd personeel. Het bevoegd gezag dient de geconstateerde tekortkoming in de naleving van wettelijke voorschriften op te heffen.

Om deze reden geeft de Inspectie van het Onderwijs het bevoegd gezag de volgende opdracht: het bevoegd gezag dient er met onmiddellijke ingang voor te zorgen dat het onderwijs op alle dagen wordt verzorgd door bevoegd personeel of, indien dit (tijdelijk) niet mogelijk is vervanging plaatsvindt onder de voorwaarden als genoemd in artikel 3, vijfde of zesde lid van de WEC. Tijdens het volgende bestuursgesprek gaat de inspectie na of de tekortkoming is opgeheven.